

BAKA L. PATRIK

A pad pedig tizennégy parkban áll

Keserű József: Az össze nem függő parkok

H. Nagy Péter *Paraziták* c. opusának előszavában¹ – tőle korántsem szokatlan módon – a természettudományok jelenségei felől közelít az irodalomtudomány szakíróinak produktumaihoz. A parazitizmus mibenlétének kifejtése után a fogalom köztudatban élő primer jelentését annak ellentétébe fordítja át, a horgászhal példáját játékba hozva ugyanis rámutat a szóban forgó jelenség pozitív értelmezhetőségére is, hisz a parazitizmus az említett esetben mindkét fél – tehát az élősködő és a „kihasznál” egyed – számára egyaránt előnyökkel jár. H. Nagy J. Hillis Miller témához kapcsolódó eszmevuttatására² is reflektálva így értékeli produktívnak az irodalom „élősködő műfajait”, tehát a recenziót, a kritikát, a könyvbemutatókat, és számos esetben a tanulmányokat is. „[A]z élősködő kritikai szöveg nem megsemmisíti tárgyát, hanem – valamilyen körülmények között – fenntartja a róla való beszédet, mozgásban tartja annak értelmezési lehetőségeit.”³ Az irodalomtudomány „élősködő műfajai” tehát – saját tudományterületükön belül – egyfajta mágikus bölcsek kövének számítanak, melyek nem csak „aranyá”, azaz értékessé avanszál(hat)nak egyes műveket, hanem a belőlük fakadó elixír révén „örök életűvé”, értékállóvá is tehetik azokat. Kétségtelen továbbá az is, hogy nincs az a negatív kritika, amely súlyosabb volna a csendnél, annál, amikor egy szöveg reflexió nélkül marad, hiszen az elmarasztalás még mindig generálhat cáfolatot... mint történt ez irodalmunk számos nagy költőjének és írójának művei kapcsán is.

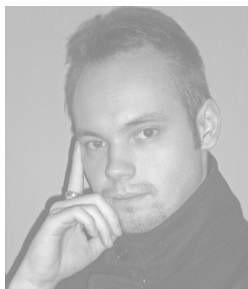
Keserű József 2011-es datálású teljesítményében, *Az össze nem függő parkokban tizennégy alkalommal ragadja meg a fentebb emlegetett legendás követ, hogy számos világ- és magyar irodalmi szöveget értékeljen, vagy gondoljon tovább. A szerző – lévén irodalomteoretikus, kritikus, szerkesztő és oktató – végig nagy precizitással végzi el a választott írások értelmezését, a legfelső, metonimikus burok alatt feszülő rétegek bemutatását, kibontását és párhuzamba vonását más, széles filozófiai és szépirodalmi kontextusban megjelent művekkel.*

A nyitó tanulmány – mely a kötet egyik impozáns írása – Emmanuel Lévinas filozófiai munkáinak egyfajta kalauza, az azokban felvetett nyelvi kérdések, a művészetek, s egyáltalán az irodalom lévinasi értékelésének jól összekomponált kivonata. A kötet írásai közül – erősen szakmai gondolatszövése okán – elsősorban ez a szöveg előfeltételez – s talán igényel is – bizonyos filozófiai (elő)ismereteket;

1 H. NAGY Péter, *Paraziták*, NAP Kiadó, Dunaszerdahely, 2006, 7–10.

2 J. Hillis MILLER, *A kritikus mint házigazda*, ford. Zsélyi Ferenc, Filozófiai Figyelő, 1987/3–4., 101–128.

3 H. NAGY, *l. m.*, 10.

4 Az oldalszámok – a továbbiakban is – a következő kiadásra vonatkoznak: KESERŰ József, *Az össze nem függő parkok*, NAP Kiadó, Dunaszerdahely, 2011.

a lévinasi tézisek s az azokkal szemben álló érvek megfelelő mélységű megértése ugyanis a laikus olvasó számára akadályokba ütközhet. A szöveg mindazonáltal – bár a kötet címe egyfajta esetlegességet sugall(hat) az írárok elrendezésének tekintetében – nem véletlenül kerül(hetet)t előre. Jelen állítást legalább két indok is alátámasztja. Egyfelől megemlíthető Lévinas ellenszenve a művészetek egészével, s ilyenformán az irodalommal szemben is. Bár Keserű – a kötet további részében is – sok esetben kerülni kívánja a profán értékelést, helyenként azonban a hallgatása is fontos lehet, az ugyanis, hogy az opus további részét képező írárok java (szép)irodalmi szövegek apropóján született, és sok esetben azok erényeire, újításaira mutat rá, feltételezi a szerző egyfajta csendes ellenállását Lévinas művészetellenességével szemben, hisz a művészet produktumairól kétségkívül mint értékekről beszél. A tanulmány elhelyezésének oka lehet továbbá az is, hogy az egymást követő írárok közt nem egy akad, amelyben Keserű többször Lévinas gondolataira reflektál.

Az kétségtelen, hogy *Az össze nem függő parkok* szerzője végig jól érezhető tisztelettel közelít vizsgálata tárgyához, s a kötetbe gyűjtött írásai kapcsán az is megjegyezhető, hogy a hagyományt, illetve a jelentőt egyre távolabb eső műveket legfeljebb kontextusként, vagy elődökként kezeli. Más szóval: elemzett műveit a kissé tágabban vett jelenből válogatja, ezzel is hangsúlyozva a kortárs irodalom – közoktatásban sokszor elhanyagolt – jelentőségét.

A teljesség bármiféle igénye nélkül az alábbiakban önkényesen ragadunk ki néhány szöveget a recenzált kötetből. Keserű József Maurice Blanchot *Halálos ítélet* c. írása kapcsán a műelemzésen túl a szerző egyedi halál- és nyelvfelfogására is kitér. A kötet harmadik szövege, a *Testtől testig* c. írás elsősorban Nádas Péter *Párhuzamos történetek* c. textusának testi vonatkozásaival foglalkozik, végig reflektálva az író korábbi teljesítményeire. A későbbiekben Duba Gyula és Hunčík Péter történelemfelfogása kerül egymás mellé, melyekről bátran állítható, hogy ellentétesnek bár nem ellentétes, mégis merőben más előfeltevés és hagyomány felől közelítenek a múlthoz, annak jelenségeihez, illetve jelenformáló hatásaihoz.

„Ami igazán megragadhat bennünket, az az iróniának és a humornak egy sajátos formája; pontosan emiatt nem alkalmazható a peszsimizmus és az optimizmus egyébként is gyenge lábakon álló kategóriája Céline regényeire” (153.)⁴ – írja Keserű Céline magyarul megjelent művei kapcsán, szövegében pedig nagy hangsúlyt fektet az író nyelvhasználatának bemutatására is. Az Európa Könyvkiadónál sorozatban megjelent Vladimir Nabokov-regényeket egyaránt nagyító alá helyezi a szerző, s hogy miért, arra talán a következő idézet ad valamiféle választ: „Vladimir Nabokov azok közé az írók közé tartozik, akik már a legelemibb szinten képesek zavarba ejteni olvasójukat.” (165.) Vida Gergely *Babits-olvasatok* c. kötetének értékelése talán ott bujkál abban a jelenségben, hogy az általa új fényben megvilágított és elemzett Babits-líra mentén az opust bemutatni kívánó kritikust éppúgy arra készíti, hogy a versek új értelmezését kövesse el.

Keserű József

**az össze nem
függő parkok**

NAP Kiadó

kateidoszóp könyvek

Ilyenformán lesz a „végérvényesség ideája az, amit az itt tárgyalandó könyv sikeresen megkérdőjelez” (173.), tehát az irodalomtudomány megújulása a korok előrehaladtával mindig, újra és újra bekövetkezhet, és be is kell, hogy következzen. Eme folyamat elsőrendű elősegítői pedig nem mások, mint az irodalmi szakírók szövegei, akik életben tartják és átörökítik a következő korokra a múlt és a jelen műveinek újabb és újabb, más és más értelmezéseit.

Fentebb, a Keserű-kötet első tanulmánya kapcsán elköveltünk egy olyan mondatot, hogy annak tökéletes megértéséhez szükségeltetik egyfajta filozófiai előismeret. A bemutatott kötet stílusa azonban kétségkívül azt az érzést kelti, hogy egy tanáremberrel állunk szemben, aki „a keresés, a megértés vagy a megértetés” (5.) mentén az olvasóval együtt kívánja elérni kitűzött célját... s el is éri azt, hisz bár lehet, hogy olykor még keresnünk, kutatnunk kell a megoldás után, a tanár általi megértetés azonban sohasem marad el, s mindig megértést eredményez.

Az össze nem függő parkok címet Hegedűs Norbert egy Cortázar-novellára, *Az összefüggő parkokra* eredezteti vissza, de Umberto Eco *Hat séta a fikció erdejében* c. kötetével is kapcsolatba hozza.⁵ Keserű József előszavában, szövegei kapcsán így nyilatkozik: „Gondoljunk rájuk úgy, mint össze nem függő parkokra, amelyek között az olvasó maga teremthet kapcsolatot.” (5.) Nos, az egyes írásokat Lévinason, a tág kontextuson és belső hivatkozásokon kívül az a pad köti össze, melynek a tetszetős kötetborító szab keretet. Ez azonban ebben a formában még csak egy váz, amely tizennégy – és még ki tudja, hány – parkba enged átjárást. A dologhoz kell ugyanis még valaki: az olvasó, aki a kötet felütésével ténylegesen megnyitja a parkok, a szövegek közti átjárót. A magunk részéről bátran állíthatjuk, hogy tanulságos utazásról van szó.

KESERŰ József, *Az össze nem függő parkok*, NAP Kiadó, Dunaszerdahely, 2011.

5 HEGEDŰS Norbert, *Kérdések és variációk – irodalomtudomány és multidiszciplinaritás*, Opus, 2012/1., 87–88.

Rákosi Máttyás Monet
kertjében, 2011

